

УДК 711

С. В. Швець

асистент кафедри інформаційних технологій в архітектурі КНУБА

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ МУЛЬТИКУЛЬТУРНИХ МІСТ В УМОВАХ ПОСТКОЛОНІАЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Ми були дуже стурбовані ідентичністю того, хто приїжджає в країну, і звертали недостатньо уваги на ідентичність країни, яка приймає приїжджого.

Ніколя Саркозі

Анотація: огляд світових тенденцій щодо розвитку середовища мультікультурних міст Франції та постколоніальних країн Середземноморського регіону та ознайомлення з одним із основних явищ світового культурного розвитку в сучасному суспільстві - мультікультуралізму.

Ключові слова: мультікультуралізм, розвиток, місто.

Сьогодні більшість держав хоча б в деякій мірі відрізняється культурним різноманіттям. Торгівля, туризм, міжнародний діалог учених і діячів мистецтва, мобільність кваліфікованих фахівців і міграція призводять до того, що в більшості країн проживає значна кількість людей, що належать до інших культур. Практично в кожному місті можна зустріти представників хоча б одної культурної меншини - іноземних туристів і бізнесменів. Багато країн сьогодні можна назвати різноманітними в культурному плані вже тому, що вони відкриті зовнішньому світу - представники будь-яких народів можуть туди вільно приїжджати, виїжджати, а іноді і залишатися. Однак проблема мультікультуралізму виникає саме через те, що багато людей хочуть залишитися в країні, в яку приїхали[9]. Саме в зв'язку з цим постає питання: до якої міри культурне різноманіття можна вважати прийнятним і ставитися до нього терпимо і як забезпечити гармонію в цих умовах[9]? Коли в рамках одного суспільства співіснують люди з різними культурними традиціями, необхідно вирішити ряд проблем, щоб забезпечити чіткі правила співжиття, що всіх влаштовують[9].

Міське середовище багатьох країн, насамперед середовище історичних міст, також відрізняється культурним різноманіттям. Це пов'язано з тим, що тривалий процес формування історичних міст тісно пов'язаний з ідейно-політичними та науково-технічними змінами в суспільстві. Архітектурні особливості історичних міст, в першу чергу столичних, є матеріалізованим виразом історичних етапів розвитку країн та відображають зміни політичних, культурно - соціальних, економічних умов та факторів. Зміна історичних етапів

обумовлює безліч архітектурних дисонансів і проблем якості в міському середовищі, зокрема і проблему збереження ознак національної ідентичності. Так, наприклад, на XXI Світовому Конгресі архітекторів, який відбувся в 2002 р. у Берліні, проблеми пошуку нової та збереження історичної ідентичності в архітектурі міст сьогоdnішнього глобалізованого світу визнано пріоритетним завданням практики і теорії архітектури та містобудування XXI століття[10].

Глобальні зміни в сучасному суспільстві - екологічна, соціокультурна, економічна кризи, інтенсивне нарощування технологічного потенціалу, створення і широке впровадження нових інформаційних технологій, формування нових соціальних зв'язків і норм функціонування суб'єктів історичної дії, виникнення потреб у інших формах інтеграції і взаємодії між культурами - викликали загострення протиріч реальних процесів урбанізації (висока щільність розселення, мультикультурність, субурбанізація, багатополіусність сфер інтересів, потреб і можливостей різних субкультур і груп населення і т.д.), що обумовлює зміну місця міста в суспільстві, особливостей його функціонування та ролі в процесі урбанізації [5].

Серед цих змін, одним із основних явищ світового культурного розвитку в сучасному суспільстві стало утвердження поняття мультикультуралізму. Термін «мультикультуралізм» не має єдиного чіткого трактування та викликає багато суперечностей. За британським довідником з теорії культурної комунікації: «Мультикультуралізм / мультикультурність – визначення (вивчення) суспільства як такого, що вміщує численні відмінні, але взаємно пов'язані культурні традиції й практики, які часто асоціюються з різними етнічними компонентами цього суспільства». На сьогодні поняття мультикультуралізму закладене в численні документи, ухвалені останнім часом поважними міжнародними організаціями. Зокрема, проект Декларації з міжкультурного діалогу та запобігання конфліктам, прийнятий на Конференції міністрів культури країн Європи в Опатії (Хорватія) в жовтні 2003 року передбачає: принцип «культурного різноманіття» «не може бути застосований у термінах «більшості» або «меншості», бо такий підхід відокремлює культури і спільноти одна від одної, рубрикує таким чином, що соціальна поведінка й культурні стереотипи формуються на основі відповідного статусу тієї чи іншої групи» [11].

На період XX століття, яке засвідчило розпад «культурної вертикалі» та кризи європоцентризму, припадає неминуча взаємодія культур в умовах постколоніального періоду[6]. Так політика Французької імперії спричинила соціально-культурні проблеми мультикультуралізму у Франції та виникнення

мультикультурного міського середовища постколоніальних країн Середземноморського регіону.

У період між 1546 -1962 роками Франція створила Велику колоніальну імперію, до якої увійшли колоніальні території всіх регіонів світу, зокрема і міжконтинентальний Середземноморський регіон. Французькі заморські володіння у цьому регіоні включали в себе такі країни як Алжир, Туніс, Марокко, Сирія та Ліван. Алжир мав особливий статус – він вважався не просто заморською колонією, а входив у склад території Франції, на відміну від Тунісу, Марокко, Сирії та Лівану, які знаходились під французьким протекторатом та мандатом.

В період Французької колоніальної експансії та активної пропаганди, відбулося глибоке культурне взаємопроникнення Ісламської (Алжир, Туніс, Марокко, Ліван, Сирія) та Західної (Франція) цивілізацій, досить різних культурних просторів, кожен з яких має свої власні культурні характеристики та феномени. Прояви культурного взаємопроникнення знайшли своє яскраве відображення в міському середовищі цих країн.

У сучасній Франції мультикультуралізм передбачає насамперед включення в її культурне поле елементів культур іммігрантів з країн «третього світу», колишніх її колоній. За останніми даними, опублікованими в 2006 р. Національним інститутом статистики і економічних досліджень (INSEE), у Франції в 2004 р. налічувалося близько 5 млн. іммігрантів, або трохи більше 8% населення. З них приблизно 40% мають французьке громадянство, отримане шляхом натуралізації або укладання шлюбу. За останні 15 років загальна кількість іммігрантів збільшилася на 20%, алжирці та марокканці залишаються найбільшою іноземною діаспорою у Франції [7].

Мультикультурне міське середовище постколоніальних країн Середземноморського регіону (Алжир, Туніс, Марокко, Ліван і Сирія) поряд з якісними перетвореннями має багато яскраво виражених архітектурних дисонансів, які викликані колоніальною політикою Французької імперії. Ще до періоду колонізації на цих територіях існували великі історичні міста, де були сконцентровані торгівля, місцеві ремесла та мистецтво. Європейські міста в колоніальний період зазвичай будувались біля старих, на вільній території. Іноді ж нова забудова виникала у кільці середньовічних стін, стискаючи старі квартали, що спричиняло болісний та потворний процес ломки історично утвореної структури міст [1].

На сьогодні актуальним є питання як реконструювати історичні райони цих міст і гармонізувати міське середовище в цілому, зберігаючи при цьому ознаки національної ідентичності. Соціально-культурне значення і структурна складність історичних міст, а також особливості їх багатофункціонального

розвитку вимагають глибокого дослідження і знаходження нових містобудівних підходів.

Так як сьогодні, культурологічні аспекти теорії архітектури ще недостатньо повно розглянуті, існує необхідність продовжити наукові дослідження принципів і методів становлення та гармонізації середовища історичних міст.

Література

1. Н.В.Баранов, А.В.Бунин, В.В.Большаков и др. Всеобщая история архитектуры в 12 томах, 10 том. - М.: Стройиздат, 1972. – 591с.
2. Каган М. С., Солонина Ю. Н. Культурология: Учебник / Под ред. Ю. Н. Солониной, М. С. Кагана. — М.: Высшее образование, 2007. — 566 с.
3. Хантінгтон С. Зіткнення цивілізацій. - АСТ, Мидгард, 2007.- 576 с.
4. Черкес Б. С. Національна ідентичність в архітектурі міста: Монографія. – Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2008. – 268с.
5. Ильин В. Г. Город как концепт культуры: диссертация ,2004. – 331 с. // <http://www.dissercat.com/content/gorod-kak-kontsept-kultury>
6. Мамонова В.А. Мультикультурализм: разнообразие и множество.: Журнальный клуб Интелрос » Credo New » №2, 2007 // http://www.intelros.ru/2007/07/06/vamamonova_multikulturalizm_raznoobrazie_i_mnozhestvo.html
7. Мохова И.М. Иммиграция из Магриба во Францию: Причины и последствия // Близ. Восток и современность. — М., 2007. — Вып.33. — С. 292 – 305.
8. .Ревина Е.В. Мультикультурный город как пространство национальной идентичности, Ставрополь: диссертация, 2009 – 184с. // <http://www.dissercat.com/content/multikulturnyi-gorod-kak-prostranstvo-natsionalnoi-identichnosti>
9. Кукатас Ч. Теоретичні основи мультикультуралізму, 2009 // <http://inliberty.ru/library/study/327/>
10. XXI World Congress of Architecture. Recourse Architecture. Programme and Information. – Berlin: UIA/BDA, 2002 – p.14.
11. Декларація з міжкультурного діалогу та запобігання конфліктам. Опатія, 2003.

Аннотация Обзор мировых тенденций развития среды мультикультурных и постколониальных стран Средиземноморского региона и ознакомление с одним из основных явлений мирового культурного развития в современном обществе – мультикультурализма.

Ключевые слова: мультикультурализм, развитие, город.

Annotation Overview of the world development trends of multicultural and post-colonial countries of Mediterranean region and acquaintance with one of the basic phenomena of world cultural development in modern society – multiculturalism.

Keywords: multiculturalism, development, city.